

4. Маликов Н.В. Комплексная экспресс-оценка функционального состояния и функциональной подготовленности организма «ШВСМ» / Н.В. Маликов, Н.В. Богдановская, А.В. Сватъев. – Запорожье, 2012. – 58 с
5. Психологический словарь / [авт. – сост. В.Н. Копорулина, М.Н. Смирнова, Н.О. Гордеева, Л.М. Балабанова; под общей ред. Ю.Л. Неймера]. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2003. – 640 с.
6. Розбудуємо суспільство рівних можливостей // Соціальний захист. – 2012. № 11. – С. 3–7.
7. Энциклопедический словарь по физической культуре и спорту / гл. ред. Кукушкин Г.И. – М.: Физкультура и спорт, 1963. – Т.3. – 424 с.

УДК 796. 2. 001: 37.016 – 053.6

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РУХЛИВИХ ІГОР ТА ЕСТАФЕТ ДИДАКТИЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ПРИ НАВЧАННІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Гальченко Л.В., викладач, Бессарабова О.В., викладач, Куцевол Н.В., студент

Запорізький національний університет

Розглянуто проблему використання рухливих ігор та естафет з дидактичною спрямованістю для формування гармонійно розвиненої особистості в молодшому шкільному віці. Наведено аналіз публікацій щодо визначення поняття «міжпредметні зв'язки», які є доброю основою для об'єднання дій усіх шкільних педагогів на користь фізичного виховання та психічного розвитку молодших школярів. На основі аналізу понять «гра», «рухлива гра», «рухливі дидактичні ігри» доведено, що саме рухливі дидактичні ігри є одним із основних засобів для реалізації міжпредметних зв'язків. Виокремлені основні правила використання рухливих ігор на уроках фізичної культури з молодшими школярами. Наведено також декілька прикладів використання рухливих ігор у навчанні молодших школярів за межами уроків фізичного виховання. Визначені умови ефективності процесу навчання молодших школярів. Встановлено, що рухливі ігри з дидактичною спрямованістю можна використовувати як на етапах повторення і закріплення, так і на етапах вивчення нового матеріалу. Вони мають повною мірою вирішувати освітні завдання уроку, знімати розумове та психічне напруження в учнів молодшого шкільного віку.

Ключові слова: міжпредметні зв'язки, рухливі ігри та естафети, фізичне виховання.

Гальченко Л.В., Бессарабова Е.В., Куцевол Н.В. ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПОДВИЖНЫХ ИГР И ЭСТАФЕТ ДИДАКТИЧЕСКОЙ НАПРАВЛЕННОСТИ ПРИ ОБУЧЕНИИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ / Запорожский национальный университет, Украина.

Рассмотрена проблема использования подвижных игр и эстафет с дидактической направленностью для формирования гармонично развитой личности в младшем школьном возрасте. Приведен анализ публикаций относительно определения понятия «межпредметные связи», которые являются хорошей основой для объединения действий всех школьных педагогов в интересах физического воспитания и психического развития младших школьников. На основании анализа понятий «игра», «подвижная игра», «подвижные дидактические игры» доказано, что именно подвижные дидактические игры являются одним из основных средств для реализации межпредметных связей. Выделены основные правила использования подвижных игр на уроках физической культуры с младшими школьниками. Приведено также несколько примеров использования подвижных игр в обучении младших школьников за пределами уроков физического воспитания. Определены условия эффективности процесса обучения младших школьников. Установлено, что подвижные игры с дидактической направленностью можно использовать как на этапах повторения и закрепления, так и на этапах изучения нового материала. Они

должны в полной мере решать образовательные задачи урока, снимать умственное и психическое напряжение учеников младшего школьного возраста.

Ключевые слова: межпредметные связи, подвижные игры и эстафеты, физическое воспитание.

Galchenko L.V., Bessarabova O.V., Kytsevol N.V. ESPECIALLY THE USE OF MOBILE GAME AND RELEY WITH DIDACTIC DIRECTIONALITY WITH YOUNGER SCHOOLCHILD / Zaporizhzhya national university, Ukraine.

The problem of the use of mobile games and relay races is considered with a didactics orientation for forming of the harmoniously developed personality in a midchildhood. The analysis of publications is resulted in relation to determination concepts «Intersubject connections», which are good basis for the association of actions of all school teachers in behalf of physical education and psychical development of junior schoolboys. On the basis of analysis of concepts «game», «mobile game», «mobile didactics games» are well-proven that exactly mobile didactics games are one of the fixed assets for realization of intersubject connections. The basic rules of the use of mobile games are selected on the lessons of physical culture with junior schoolboys. A few examples of the use of mobile games are resulted also in teaching of junior schoolboys outside the lessons of physical education. The terms of efficiency of process of teaching of junior schoolboys are certain. It is set that mobile games with a didactics orientation it is possible to use reiterations and fixings both on the stages and on the stages of study of new material. They must to a full degree decide the educational tasks of lesson, take off mental and psychical tension of students of junior.

Key words: interdisciplinary communication, mobile game and reley, of physical culture.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Фізичне виховання в навчально-виховному процесі молодших школярів, як складова частина загальної системи освіти, має закласти основи забезпечення та розвитку фізичного і морального здоров'я, комплексного підходу до формування розумових і фізичних якостей особистості. Воно повинно сприяти вдосконаленню фізичної та психологічної підготовки до активного життя. Крім того, фізичне виховання може інтегрувати знання, отримані при вивченні всіх навчальних предметів, за рахунок свого прикладного та природознавчого характеру.

Виходячи з цього, сучасна дидактика приділяє велику увагу інтегрованим урокам, інтегрованим курсам, міжпредметним зв'язкам. Так, багато авторів визначає міжпредметні зв'язки як дидактичну умову. У різних авторів ця умова трактується неоднаково. Наприклад: Н.М.Бурцева визначає поняття «міжпредметні зв'язки» як дидактичну умову, яка сприяє відображенню в навчальному процесі інтеграції наукових знань, їх систематизації, формуванню наукового світосприйняття, оптимізації навчального процесу і, поруч із цим, дозволяє кожному учню розкрити та реалізувати свої потенційні можливості, спираючись на ціннісні орієнтації кожного [1, с. 21].

В.Н. Федорова визначила поняття «міжпредметні зв'язки» як дидактичну умову, яка забезпечує відображення у змісті шкільних природознавчих дисциплін об'єктивних взаємозв'язків, діючих у природі [2, с. 32].

З іншого боку, дослідження О. Міщенко, Б. Шияна доводять, що міжпредметні зв'язки є доброю основою для об'єднання дій усіх шкільних педагогів на користь фізичного виховання.

На уроках музики корисно розучити бадьорі українські народні і спортивні пісні, марші. Уроки образотворчого мистецтва можна присвятити темам: «Мої улюблені рухливі ігри», «Я займаюсь спортом». Зміст шкільних програм із предметів «Основи здоров'я», «Я й Україна», «Біологія людини», «Хореографія» зобов'язаний «дружити» з предметом «Фізична культура». Цікавий урок математики, іноземної мови для учнів із використанням рухових завдань.

Тобто налагодження міжпредметних зв'язків між фізичним вихованням та іншими предметними дисциплінами може забезпечувати як практичне засвоєння знань із цих

дисциплін на уроках фізичної культури, їх інтеграцію у повсякденне життя, так і дидактичну основу для уроків із фізичного виховання.

Педагогічна наука вивчає різноманітні аспекти проблеми міжпредметних зв'язків: соціально-педагогічний, філософський, психологічний, власне-дидактичний, методичний, кібернетичний. Учені виділяють різноманітні види зв'язків, які лежать в основі пізнання: прямі та зворотні, функціональні, зв'язки переносу і т.д., які виділяються за різними основами (за змістом, типом процесів, які лежать в їх основі, за напрямком дії та ін.).

Переносення знання з однієї предметної галузі в іншу, особливо при застосуванні знання в нових умовах, сприяє перебудові логічної структури і методів навчання, забезпечуючи загальний розвиток особистості. Висунення перед учнями пізнавальних завдань міжпредметного характеру значно активізує навчальну діяльність через напруження пам'яті, мислення, емоційно-вольові процеси, розвиток фантазії та мови.

Міжпредметні зв'язки при включенні їх у навчальний процес відіграють роль провідного стимулу. Знання, отримані учнями в результаті попереднього досвіду засвоєння міжпредметних зв'язків, стають регуляторами пізнавальної активності. На будь-якому етапі навчання міжпредметні зв'язки виконують детермінуючу функцію завдяки інтеграції знань, що збільшує продуктивність психологічних процесів. Міжпредметні знання виступають як результат узагальнюючих дій і включаються в новий спосіб дій. Отже, міжпредметні зв'язки є важливим компонентом навчання [3].

«Одним із основних засобів для реалізації міжпредметних зв'язків – на думку О. Кругляк, – є рухливі ігри та естафети. Саме проведення ігор у поєднанні з проблемними і творчими завданнями інших шкільних предметів – це шлях цілісного взаємозв'язку фізичної та інтелектуальної підготовки учнів до життя» [8].

Гра – предмет дослідження багатьох наук: філософії, педагогіки, психології, етнографії, культурології, біології тощо. Наукові праці Л. Виготського, С. Рубінштейна, В. Сухомлинського та ін. свідчать про те, що гра в історії суспільства і в житті людини – явище соціальне. Гра – то окрема осмислена діяльність, що інтегрує в собі всі основні типи людської діяльності (перебудовчу, пізнавальну, ціннісно-орієнтовану і комунікативну) і спрямована на орієнтування та пізнання предметної й соціальної дійсності [4].

Поняття «гра» – дуже широке і багатогранне, тому існує чимало підходів, щодо його визначення. Узагальнюючи думки видатних науковців, погляди сучасних фахівців, можна констатувати, що гра розглядається як певна діяльність дитини, спрямована на задоволення її інтересів та потреб, а також – на ефективність фізичного розвитку та розвитку всебічно розвиненої особистості.

Молодший шкільний вік – відповідальний етап у забезпеченні належного підґрунтя формування здорової, гармонійно розвиненої особистості, а рухливі ігри, як визначають вчені, є універсальними засобами всебічного розвитку дітей.

Рухливі ігри – особливий вид діяльності людини, що виникає у відповідь на соціальну потребу підготовки підростаючого покоління до життя [1].

У дослідженнях багатьох вчених відзначається, що рухливі ігри – це природна біологічна необхідність, ступінь задоволення якої багато в чому визначає структурний та функціональний розвиток організму дітей. Адже правильно організована рухова активність у дитинстві створює передумови для нормальної життєдіяльності організму людини в дорослому віці. Вона відіграє роль регулятора росту молодого організму, є необхідною умовою для становлення та удосконалення дитини як біологічної істоти і

соціального суб'єкта (В.К. Бальсевич, Г.П. Апанасенко, В.П. Войтенко, Е.С. Вільчковський).

Цінність рухливих ігор полягає в тому, що вони розвивають рухи дітей, спонукають бути активним, діяльним, міркувати, досягати успіху, зміцнюють нервову систему, поліпшують апетит, розвивають психічні та моральні якості – колективізм, дисциплінованість, сміливість, винахідливість, рішучість, чесність, повагу. Рухливі ігри є чудовим виховним засобом, і успішне проведення їх значною мірою залежить від знань раціональної методики і творчого використання її педагогом. У рухливій грі вдосконалюються якість і швидкість рухових дій, гнучкість рухових навичок, ефективність їх застосування. Цьому сприяє наявність певних чинників у рухливій грі, а саме: самостійне вирішення рухових завдань з урахуванням ігрової ситуації; відсутність часу для підготовки виконання основного руху; швидке переключення з одного руху на інший; емоційна насиченість; узгодження своїх рухів із діями ведучого та інших дітей.

Талановитий вчений, дитячий лікар і педагог Е.А. Покровський наголошував на необхідності спеціального вивчення рухливих ігор як окремої галузі знань. Він виступав за широке використання їх у практиці фізичного виховання дітей і стверджував, що вони безпосередньо впливають на розвиток організму людини і можуть служити підготовкою до життя. Вчений надавав великого значення фізичному вихованню дітей саме молодшого шкільного віку, його впливу на розумовий розвиток.

Вислови педагога-демократа Н.Ф. Бунакова з питань творчого створення нових рухливих ігор були не тільки передовими для його часу, але й зберегли свою цінність і для нас.

Рухливі ігри, на думку Н.Ф. Бунакова, є педагогічними матеріалами. На основі спостережень за самостійними заняттями дітей можливо, вибравши ту чи іншу гру, побачити чи повністю вона відповідає педагогічним завданням. При необхідності таку гру, взятую із життя, варто змінити, доповнити або скоротити, творчо створити нову, більш досконалішу [5].

Освітнє значення ігор дуже різноманітне. Систематичне їх застосування значно розширює рухливі можливості дітей, забезпечує повноцінне засвоєння життєво важливих рухів – стрибків, бігу, метання та ін. В ігрових умовах ці рухи удосконалюються і перетворюються в навички, що дає можливість виконувати рухові дії незважаючи на зміну оточуючого середовища. Одночасно вдосконалюються сприймання і реагування – важливі завдання в повсякденному житті, розвивається вміння аналізувати і приймати правильне рішення, що позитивно впливає на формування розумових процесів.

Отже, освітнє значення ігор полягає в тому, що вони формують рухові вміння і навички із бігу, стрибків, метання; розвивають основні фізичні якості (силу, швидкість, спритність, витривалість, гнучкість); дають основу знань із фізичної культури і спорту, валеології, народознавства, історії рідного краю.

Так, навчаючи учнів стрибкам у висоту з розбігу, крім основних знань із предмета (значення стрибків у житті людини, основні засоби долаття високих перешкод, засоби розвитку швидко-силових якостей та інші), спираємося на закони фізики, визначаючи найбільш ефективні кути відштовхування, на закони прискорення і прикладання сили. Крім того, що ці знання доповнюють теорію фізичної культури, вони сприяють розширенню кругозору учнів.

З певними математичними поняттями на початковому етапі навчання учнів знайомлять при шикунанні в одну шеренгу (це пряма), в колону по два, по три. Фізична підготовка неможлива без осмислення таких біологічних понять, як дихання, обмін речовин. Це

дозволяє, з одного боку, більш глибоко вивчити предмет, а з іншого – виробити стійку звичку до систематичних занять. Життєвий досвід учнів і набуті знання та вміння за даними дисциплінами дозволяють здійснювати на уроках фізичної культури взаємозв'язок змісту навчання з іншими предметами, що сприяє формуванню стійкого інтересу до фізичної культури. Деякі рухливі ігри допомагають дитині розширювати та поглиблювати свої уявлення про навколишню дійсність. Виконуючи різні ролі, зображуючи різноманітні дії, діти на практиці використовують свої знання про поведінку тварин, птахів та комах, про явища природи, про засоби пересування, про сучасну техніку [6].

ФОРМУЛЮВАННЯ МЕТИ І ЗАВДАНЬ ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати особливості використання рухливих ігор та естафет дидактичної спрямованості при навчанні молодших школярів.

Завдання дослідження:

На основі аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розкрити значення використання рухливих ігор та естафет з дидактичною спрямованістю для формування гармонійно розвиненої особистості в молодшому шкільному віці.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та обґрунтування даних спеціальної літератури.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Проблеми методів навчання сьогодні набувають все більшої ваги. Їм присвячено безліч досліджень у педагогіці і психології.

Нині дидакти намагаються знайти найефективніші засоби навчання для активізації та розвитку в учнів пізнавального інтересу до змісту навчання. У зв'язку з цим багато питань пов'язані з використанням під час уроків цікавого матеріалу. І з них особливе значення приділяється дидактичній грі, оскільки головна особливість дидактичної гри в тому, що навчальні завдання виступають перед дитиною не в явному вигляді, а маскуються. Граючи, дитина не ставить перед собою навчального завдання, але натомість, граючи, вона вчиться. Навчання протікає невимушено. У цій невимушеності й полягає глибокий зміст дидактичної гри. Питанню теорії та практики дидактичної гри приділяли увагу такі вітчизняні дослідники: О.С. Бартків, О.Ц. Демінський, Н.А. Коломієць, В.А. Крутій, Ю.І. Федусенко, Н.О. Федчишин, Н.І. Шиян; та російські науковці О.П. Усова, Є.І. Радина, Ф.Н. Блехер, Б.І. Хачапуридзе, З.М. Богуславська, Е.Ф. Іваницька, А.І. Сорокіна, Є.І. Удальцова, В.М. Аванесова, О.К. Бондаренко, Л.А. Венгер. Проблему використання дидактичних ігор у навчальному процесі досліджували зарубіжні педагоги Я.Коменський, Ж.Руссо, Ж.Піаже, З.Контануєте, Е.Баффі, Е.Говен, К.Кімборльд, Б.Роуем, Х.Хеден, Мак-Конел та Джекобсон, В.Оконь.

Амонашвілі Ш.А. у своїй книжці «До школи – із шестирічного віку» описує досвід навчання шестирічних дітей у школах, і навіть розглядає проблему використання гри під час уроків: «Дидактична гра, може виконати свою виняткову роль посилення складного процесу навчання, розвитку» [7, с. 52].

О.С. Газман визначив поняття «рухливі дидактичні ігри» як важливий засіб фізичного виховання дітей у дошкільному й особливо в шкільному віці. Вони завжди вимагають від граючих активних рухових дій, вкладених у досягнення умовної мети, обумовленої в правилах [8].

Рухлива гра з дидактичною спрямованістю, як вважає Н.Ю.Губанова, – це свідомо ініціативна діяльність, направлена на досягнення двох цілей: перша умовна ціль, добровільно установлена самими гравцями (досягнення цілі потребує від гравців активних рухових дій, виконання яких залежить від творчості та ініціативності самих

гравців: швидко добігти до цілі, швидше кинути в ціль), і друга ціль – паралельно фізичному розвитку вирішення завдань пізнавального характеру (закріплення знань із предметів загальнорозвивального циклу).

В основу методики положені ідеї про всебічний розвиток особистості, оздоровчу спрямованість занять, взаємозв'язок розумової і фізичної діяльності та розвивального навчання. Основні принципи виховання стимулюють запам'ятовування, наприклад, римованого тексту і навпаки: проговорювання в такт рухів прискорює процес формування рухового навичку. Концентрація уваги учнів під час рухових ігор (наприклад: на влучність виконання вправ із м'ячем) стимулює активізацію їхньої уваги на уроках і сприяє кращому засвоєнню шкільної програми [9, с. 1-3].

Умовою підвищення результативності дидактичних ігор є планомірність їх проведення. Варто добирати цікаві ігри, враховуючи вікові особливості дітей. Включення дидактичних ігор та ігрових завдань (разом з іншими методами та прийомами) у навчально-виховний процес допомагає забезпечити доцільну зміну діяльності дітей, підтримувати інтерес до навчання, зосередити їхню увагу на виконанні пізнавальних дій, уникнути гіподинамії, втоми. Ігрові елементи допомагають приховати дидактичне завдання.

До структурних компонентів дидактичної гри відносять: дидактичне завдання, ігрове завдання, ігровий задум, ігровий початок, ігрові дії, правила гри, підведення підсумків гри. Дидактичне завдання визначається змістом програмного навчального матеріалу і виховною метою. Ігрове завдання вказує на виконання дітьми певних дій у ході гри. Ігровим задумом передбачаються: відтворення уявного сюжету, активні дії з предметами, перевірка дітьми своїх можливостей шляхом змагання, рольове перевтілення, загальна рухова активність. Кожна гра має ігровий початок, коли відбувається поділ на команди, вибір ведучих чи капітанів команд, визначення права першого ходу тощо. Ігровий початок можна організувати за допомогою лічилок – короткого римованого тексту. Ігрові дії взаємопов'язані з ігровим задумом і впливають саме з нього. Ігрові дії є засобом реалізації ігрового задуму. Вони складають сюжет дидактичної гри – практичні зовнішні дії: розглянути, порівняти, пригадати, спостерігати тощо.

Правила дидактичної гри – це умови, які підтримують ігровий задум. Їх невиконання руйнує гру, робить її нецікавою. Правила спрямовують діяльність дітей, забезпечують виконання ними поставленого завдання. Вони допомагають дорослому організувати гру й керувати нею. Правила організують, навчають, дисциплінують, формують витримку, терпіння. Виконання правил вимагає чесності, засвоєння способів і культури спілкування, відповідальності, точності. Керівництво грою вимагає такту й майстерності, вміння захопити грою, знайти спосіб підбадьорити, допомогти, підтримати інтерес. Пояснення змісту та правил гри повинно бути коротким, чітким, логічним, зрозумілим. Заключний етап проведення гри – підбиття підсумків: визначення переможця, виявлення учасників, які найчіткіше виконували ігрові дії, відзначення найкращих, підбадьорювання усіх учасників. Дорослі повинні виявити оптимістичне ставлення до можливостей дітей та делікатність, формуючи оціночні судження [10].

При використанні рухливих ігор необхідно усвідомлювати притаманну дітям потребу в самоствердженні, в здійсненні себе як особистості, в бажанні стати значущим для інших, у прагненні бути оціненим оточуючими [11].

Учень повинен усвідомлювати, що в грі він складає слова-речення при ходьбі чи кидає м'яч партнеру, збирає картинку в ігровій естафеті, вирішує завдання з прилетілими чи відлітаючими птахами на спортивному майданчику, – все це робиться для того, щоб не тільки навчити правильно і гарно ходити, бігати, стрибати, кидати мяч, але і для того,

щоб навчитися складанню і відніманню, класифікації предметів, складанню доповіді та ін.

З урахуванням попереднього аналізу виокремимо декілька правил використання рухливих ігор на уроках фізичної культури з молодшими школярами.

1. Під час гри вчитель має створювати атмосферу довіри, впевненості у власних силах і досяжності поставленої мети. Запорукою ж цього є доброзичливість, тактовність учителя, заохочення та схвалення дій учнів.

2. Будь-яка гра, запропонована вчителем, мусить бути добре продумана й добре підготовлена. При необхідності спрощення гри не потрібно відмовлятися від наочності.

3. Учитель має бути дуже уважним до того наскільки учні підготовлені до гри, особливо до творчих ігор, де учням надається самостійність.

4. У процесі ігор учитель має поступово виховувати провідних фахівців із числа лідерів, а в простих іграх пропонувати роль ведучого по черзі різним учням.

5. Не варто привчати дітей до того, щоб на кожному уроці вони чекали нових ігор чи казкових героїв. Необхідний послідовний перехід від уроків, насичених ігровими ситуаціями, до уроків, де гра є заохоченням до праці на уроці чи використовується для активізації уваги: веселі жарти-хвилинки, ігри-мандрівники в країну чисел та країну знань.

6. Перед, між і після ігор проводити бесіди, пам'ятаючи про фізкультурну освіту учнів.

7. Продумувати різні варіанти ігор та естафет.

8. Проводити різні види і типи уроків із застосуванням ігор, а саме: урок-гра, урок-змагання, урок-конкурс, урок-свято («Веселі старты», «Козацькі забави»), уроки-екскурсії.

9. Оголошувати, пояснювати учням значення ігор й естафет для підвищення фізичної підготовки й активного відпочинку вдома.

Наведемо також декілька прикладів використання рухливої гри в навчанні молодших школярів за межами уроків фізичного виховання.

На уроках пізнання навколишнього світу застосовувати ігри: «Білки, оріхи, шишки», «День і ніч», «Земля, вода, вогонь, повітря». (Діти стають у коло, в середині кола стає ведучий. Він кидає м'яч кому-небудь із гравців, промовляючи при цьому одне із слів: земля, вода, вогонь, повітря. Якщо названо слово «земля!», той, хто спіймав м'яч, повинен швидко назвати будь-яку домашню або дику тварину; на слово «вода!» – назву будь-якої риби; на слово «вогонь!» – повернутися кругом, махаючи руками.

На уроках з математики використовувати ігри, які направлені на практичне засвоєння математичних знань і виконання простих видів аналізу і синтезу рухового аспекту рухової гри з дидактичною спрямованістю, що стимулює закріплення математичного матеріалу, який можливо представити як більшість предметів з їх різноманітними якостями, як круги Ейлера у вигляді кругів, кілець або намальованих кругів і т.д. Використання ігрової форми при роботі з математичним матеріалом призводить до того, що діти на фоні позитивних емоцій та радощів рухів поступово розуміють значущість логічних відносин без заучування будь-яких правил і визначень. Наприклад, ігри «Не скажу!», «З листком календаря», «Скільки разів без одного?». При вивченні теми «година» використовувати гру «Годинники». Вона навчає дітей правильно організовувати свій час. Гра «Дзвінок на урок» дозволяє формувати дисципліну, зібраність та учнівську відповідальність. З метою розвитку мови й активізації мовленнєвого запасу молодшого школяра на уроках рідної мови необхідно використовувати народні ігри.

Використання ігор та естафет під час проведення різноманітних шкільних заходів. Наприклад: естафета для 1-4 класів (складання асоціацій до слів). На картках кількість яких складає, число команд, у стовпчик написані слова, до яких потрібно придумати і написати асоціації. Кількість завдань на картках повинна бути більшою, ніж кількість учасників у кожній команді. За час естафети кожен учасник повинен виконати завдання по 2-3 рази, тобто до повного використання слів на картках. Приклад: сонце – небо, пісок – пустеля, м'яч – гра. Гра на увагу (закріплення знань частин мови). Учні стають у шеренгу. Вчитель голосно називає і виконує різноманітні вправи. Назвавши слово, відносно до іменника, гравці повинні виконати вправу разом з учителем (присісти, нахилитись). Якщо сказане слово відноситься до іншої частини мови, то гравці стоять. Гра «Дожди – втечи» (закріплення знань частин мови). Учасники діляться на дві команди і шикуються на центральній лінії спортивного залу на відстані 3 м один від одного. На протилежних кінцях залу крейдою проводять лінії – «будинки». Одну команду називають «іменником», іншу – «прикметником». Учитель говорить слова, які відносяться до іменника або прикметника. Команда, до назви якої відноситься сказане слово, намагається наздогнати гравців протилежної команди, а інші намагаються втекти у свій «будинок». Гравці, яких наздогнали, стають у команду суперника.

Уроки фізичної культури стануть цікавими, веселими й пізнавальними, якщо застосовувати різні види і типи уроків. Це урок-гра, урок-змагання, урок-конкурс, урок-казка, урок-концерт, на яких успішно вирішуються оздоровчі, освітні, виховні та розвивальні завдання, комплексно здійснюється фізичне, моральне, інтелектуальне, трудове, естетичне, екологічне, валеологічне, правове та економічне виховання.

О. Кругляк визначила три умови ефективності процесу навчання молодших школярів:

По-перше – дидактичний матеріал, застосований у процесі навчання молодших школярів на уроках фізичної культури, повинен мати варіативний характер, що дозволяє застосовувати його в різноманітних організаційних формах.

По-друге – процес навчання повинен будуватися з розрахунком на рівні формування пізнавального інтересу, який є одним із найсуттєвіших стимулів набуття знань, розширення кругозору школярів.

По-третє – велику роль у набутті та розвитку інтересу до навчання відіграє освіченість учителя, якість викладання, загальний рівень педагогічної грамотності, спеціальна підготовка, що дозволяє успішно вирішувати проблеми фізичного виховання сучасного школяра [8].

ВИСНОВКИ

У результаті теоретичного аналізу та обґрунтування даних спеціальної літератури ми дійшли висновку, що рухливі ігри з дидактичною спрямованістю можна використовувати і на етапах повторення і закріплення, і на етапах вивчення нового матеріалу. Вони мають повною мірою вирішувати освітні завдання уроку, та знімати розумове та психічне напруження, задовольняти притаманну для молодших учнів потребу в руховій активності.

Фізична культура є базовою галуззю знання в системі початкової освіти і має великий потенціал для формування в учнів загальноосвітніх і загальнокультурних навичок та вмінь. Враховуючи те, що дослідження проблеми використання дидактичних ігор під час навчання в початковій школі мають на сьогодні сенс, а наше дослідження є лише коротким аналізом роботи багатьох педагогів та психологів, існує перспектива подальшої роботи в цьому напрямку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бурцева Н.М. Межпредметные связи как средство формирования ценностных отношений: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Н.М. Бурцева. – СПб., 2001. – 231 с.
2. Федорова В.Н. Межпредметные связи / В.Н. Федорова, Д.М. Кирюшин. – М.: Педагогика, 1972. – 446 с.
3. Милованов М.А. Межпредметные связи в обучении основам физической культуры младших школьников: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / М.А. Милованов. – Ярославль, 1995. – 22 с.
4. Степкина И.А. Дидактичная игра как развитие творческих способностей младших школьников / И.А. Степкина // Начальная школа Казахстана. – 2007. – №6. – С.13-18.
5. Лях В.И. Физическое воспитание учащихся 5-7 классов / В.И. Лях, Г.Б. Мейксон. – М.: Просвещение, 2001. – 95 с.
6. Решетников Н.В. Физическая культура / Н.В. Решетников, Ю.Л. Кислицин. – М.: Мастерство, 2002. – 152 с.
7. Амонашвили Ш.А. К школе – с шестилетнего возраста / Ш.А. Амонашвили. – М.: Педагогика, 1986. – 160 с.
8. Кругляк О.Я. Від гри до здоров'я нації. Рухливі ігри, естафети на уроках фізичної культури: методичний посібник / О.Я. Кругляк, Н.П. Кругляк. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2000. – 80 с.
9. Газман О.С. Каникулы: игра, воспитание / О.С. Газман. – М.: Педагогика, 1988. – 512с.
10. Губанова Н.Ю. Подвижные игры дидактической направленности и общеобразовательные предметы / Н.Ю. Губанова // Начальная школа плюс до и после. – М.: БАЛАСС, 2006. – №1. – С.12-14.
11. Тюрина І.А. Гра під час уроків російської / І.А. Тюрина // Початкова школа. – 2008. – №2. – С.28-33.

УДК 338.48-6:615.8-053.81

СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧИЙ ТУРИЗМ У ЖИТТІ МОЛОДІ

Герашенко Я.М., студент, Омеляненко Г.А., к.пед.н., ст. викладач

Запорізький національний університет

Розглянуто зміст поняття «спортивно-оздоровчого туризму» як ефективного засобу духовного і фізичного розвитку особистості. Розкрито мету, функції спортивно-оздоровчого туризму. Показано, що оздоровчо-спортивна діяльність є однією з найдоступніших і наймасовіших форм рекреації. Її роль буде постійно зростати, зважаючи на об'єктивно зумовлене характером розвитку сучасного суспільства зменшення фізичної рухливості та активності людей. Наведено аналіз друкованих матеріалів, які визначають фактори впливу на підтримку рухової активності студентської молоді. Визначено види спортивно-оздоровчого туризму, такі як пішохідний, гірський, водний, лижний, спелеотуризм, велосипедний, вітрильний, кінний і їх поєднання. Розкрито спортивну та оздоровчу складові туризму, що передбачають заняття туризмом з метою вдосконалення загальної фізичної підготовки, практичне застосування знань і навичок з тактики і техніки туризму та спрямованість на відновлення оздоровчих функцій організму. Доведено, що в туристських походах молодь загартовує свій організм, зміцнює здоров'я, розвиває витривалість, силу й